

Finanční arbitr

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město, Tel. +420 257 042 094,
ID datové schránky: qr9ab9x, e-mail: arbitr@finarbitr.cz, <https://www.finarbitr.cz>

Navrhovatel

Zástupce

Mgr. Jiří Švehla
advokát
IČO 713 45 795
Pštrossova 1925/6
110 00 Praha 1

Instituce

Nationale-Nederlanden Levensverzekering
Maatschappij N. V., se sídlem Weena 505,
Rotterdam, Nizozemské království, zapsané
v obchodním rejstříku Obchodní komory
v Rotterdamu, datum zápisu 17. ledna 1863,
číslo zápisu 24042211,
jednající prostřednictvím
NN Životní pojišťovna N.V.,
pobočka pro Českou republiku
IČO 407 63 587
Nádražní 344/25
150 00 Praha 5

Zástupce

Mgr. Marta Fišnerová
advokát
IČO 714 65 405
Ovocný trh 573/12
110 00 Praha 1

Č. j. FA/SR/ZP/656/2014 - 22

Praha 20. 2. 2019

Rozhodnutí o námitkách

Finanční arbitr příslušný k rozhodování sporů podle § 1 odst. 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 19. 12. 2014 podle § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi na návrh Navrhovatele proti Instituci, vedeném podle tohoto zákona a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), o zaplacení částky 48.184 Kč se zákonným úrokem z prodlení ve výši 8,05 % ročně ode dne 23. 8. 2014 do zaplacení, o námitkách Navrhovatele ze dne 21. 11. 2018, č. j. FA/SR/ZP/656/2014 - 14, a námitkách Instituce ze dne 22. 11. 2018, č. j. FA/SR/ZP/656/2014 - 16, proti nálezu finančního arbitra ze dne 7. 11. 2018, č. j. FA/SR/ZP/656/2014 - 13, takto:

Námitky navrhovatele, [redacted], zastoupené Mgr. Jiřím Švehlou, advokátem, IČO 713 45 795, se sídlem Pštrossova 1925/6, 110 00 Praha 1, doručené finančnímu arbitrovi dne 21. 11. 2018, č. j. FA/SR/ZP/656/2014 - 14, a námitky instituce, Nationale-Nederlanden Levensverzekering Maatschappij N. V., se sídlem Weena 505, Rotterdam, Nizozemské království, zapsaná v obchodním rejstříku Obchodní komory v Rotterdamu, datum zápisu 17. ledna 1863, číslo zápisu 24042211, jednající prostřednictvím NN Životní pojišťovna N.V., pobočka pro Českou republiku, IČO 407 63 587, se sídlem Nádražní 344/25, 150 00 Praha 5, zastoupené Mgr. Martou Fišnerovou, advokátem, IČO 714 65 405, se sídlem Ovocný trh 573/12, 110 00 Praha 1, doručené finančnímu arbitrovi dne 22. 11. 2018, č. j. FA/SR/ZP/656/2014 - 16, se zamítají a nález finančního arbitra ze dne 7. 11. 2018, č. j. FA/SR/ZP/656/2014 - 13, se podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi potvrzuje.

Odůvodnění:

1. Řízení o návrhu

Navrhovatel se domáhá zaplacení částky odpovídající neoprávněně strženým poplatkům pro neplatnost ujednání pojistné smlouvy o poplatcích, protože uzavřel pojistnou smlouvu v omylu a protože ho Instituce před uzavřením pojistné smlouvy neseznámila s ujednáními o poplatcích, která jsou navíc neurčitá a v rozporu se zákonnými ustanoveními o ochraně spotřebitele.

Finanční arbitr při rozhodování sporu mezi Navrhovatelem a Institucí nálezem ze dne 7. 11. 2018, č. j. FA/SR/ZP/656/2014 - 13 (dále jen „Nález“), vyšel ze shromážděných podkladů, především z toho, že Navrhovatel a Instituce uzavřeli prostřednictvím pojišťovacího zprostředkovatele, společnosti OVB Allfinanz, a.s., IČO 48040410, se sídlem Baarova 1026/2, 140 00 Praha 4, resp. prostřednictvím podřízeného pojišťovacího zprostředkovatele ■ (dále jen „Podřízený pojišťovací zprostředkovatel“), na základě návrhu „Pojistná smlouva Investičního životního pojištění Strategie (U150)“ ze dne 31. 7. 2007 (dále jen „Návrh pojistné smlouvy“) pojistnou smlouvu investičního životního pojištění č. ■, ve které si sjednali mj. investiční životní pojištění Strategie (U150) s počátkem pojištění od 10. 8. 2007 a koncem pojištění 10. 8. 2036 (dále jen „Pojistná smlouva“).

Finanční arbitr na základě shromážděných podkladů a po jejich pečlivém právním posouzení dovodil, že Pojistná smlouva je částečně neplatná v ujednáních o rizikovém pojistném a tato ujednání jsou oddělitelná od zbytku obsahu Pojistné smlouvy. Jelikož si Instituce bez platného právního důvodu strhla rizikové pojistné, bezdůvodně se obohatila, a proto finanční arbitr uložil Instituci povinnost vydat Navrhovateli bezdůvodné obohacení za nepromlčené období s úrokem z prodlení. Protože finanční arbitr nezjistil, že by Pojistná smlouva byla neplatná i v jiných částech, případně neplatná jako celek, a že by měl Navrhovatel právo na úrok z prodlení již od 23. 8. 2014, ve zbývající části návrh Navrhovatele zamítl. Finanční arbitr současně uložil Instituci v souladu s § 17a zákona o finančním arbitrovi sankci v minimální výši 15.000 Kč, protože 10 % z částky přiznané Navrhovateli nepřevyšuje 15.000 Kč.

3. Námítky Navrhovatele

Navrhovatel namítá, že finanční arbitr na základě neúplně provedeného dokazování nesprávně zjistil skutkový stav a věc nesprávně právně posoudil.

Navrhovatel namítá, že finanční arbitr nesprávně posoudil promlčení práva Navrhovatele dovolat se relativní neplatnosti Pojistné smlouvy, resp. některých jejích ujednání, když uzavřel, že promlčecí doba začala běžet v den uzavření Pojistné smlouvy, tj. dne 31. 7. 2007. Navrhovatel argumentuje, že takový závěr nezohledňuje konkrétní okolnosti a neodpovídá tvrzením Navrhovatele a navrženým důkazům.

Navrhovatel opakovaně tvrdí, že ho Podřízený pojišťovací zprostředkovatel uvedl v omyl o vlastnostech pojištění sjednaného v Pojistné smlouvě, konkrétně o výši poplatků, když mu neposkytl zákonem předepsané informace, resp. mu poskytl zkreslené informace. Navrhovatel odkazuje na Protokol – zjištění potřeb zájemce o pojištění, který je podle Navrhovatele zcela neprůkazný.

Navrhovatel namítá, že finanční arbitr neprovedl důkaz výpovědi Navrhovatele a současně nepřipuštění tohoto důkazu neodůvodnil. Navrhovatel argumentuje, že jeho výpověď by měla vliv na posouzení promlčení práva dovolat se relativní neplatnosti Pojistné smlouvy.

Navrhovatel namítá, že finanční arbitr nesprávně aplikoval § 101 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „starý občanský zákoník“).

Navrhovatel argumentuje, že finančním arbitrem citovaná judikatura neřeší počátek promlčecí doby při relativní neplatnosti smlouvy v souvislosti s uvedením druhé smluvní strany v omyl. Podle Navrhovatele nemůže promlčecí doba práva dovolat se relativní neplatnosti začít běžet dříve, než se oprávněný o svém právu může dozvědět. Navrhovatel v této souvislosti odkazuje na úpravu promlčení práva na náhradu škody v § 106 odst. 2 starého občanského zákoníku. Navrhovatel argumentuje, že při striktním jazykovém výkladu by bylo možné dospět k závěru, že „*promlčecí doba běží od události, z níž škoda vznikla, a to přesto, že škoda ještě nevznikla a vznikla třeba až později*“. Judikatura však podle Navrhovatele dovodila, že událost, z níž škoda vznikla, zahrnuje i vznik škody, protože nárok na náhradu škody se nemůže promlčovat dříve, než škoda vůbec vznikla.

Navrhovatel dovozuje, že i právo namítnout neplatnost Pojistné smlouvy pro uvedení v omyl může vzniknout až tehdy, kdy se osoba uvedená v omyl o tomto omylu dozví, protože až tehdy může své právo uplatnit u soudu nebo u finančního arbitra. Navrhovatel namítá, že nejde o otázku, zda je lhůta podle § 101 starého občanského zákoníku subjektivní nebo objektivní, jak argumentuje finanční arbitr. Navrhovatel argumentuje, že výklad finančního arbitra vede k odepření spravedlnosti a k absurdním závěrům, kdy může smluvní strana držet druhou stranu i úmyslně v omylu a těžit ze svého nezákonného a nemravného jednání. V takovém případě je podle Navrhovatele v zájmu smluvní strany udržovat protistranu v omylu alespoň po dobu 3 let od uzavření smlouvy, protože poté se protistrana již nemůže dovolat relativní neplatnosti smlouvy z důvodu promlčení.

Navrhovatel odkazuje na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 25. 2. 1926, sp. zn. Rv I 1630/25, ve Vážného sbírce pod č. 5799/1926, týkající se padělaných bankovek a nevědomosti kupujícího o jejich padělání. Nejvyšší soud v rozhodnutí uzavřel, že „*nárok na plnění proti tomu, kdo platit padělanými bankovkami, se promlčuje ve lhůtě tříroční ode dne, kdy ten, jemuž bylo placeno, zvěděl, že bankovky (kolky) byly padělané*“. Navrhovatel argumentuje, že se jedná o případ, kdy smluvní strana byla uvedena v omyl a teprve po odpadnutí tohoto omylu mohla své právo uplatnit u soudu.

Navrhovatel odkazuje na § 619 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „nový občanský zákoník“), který obdobně stanoví počátek promlčecí doby. Ačkoliv starý občanský zákoník takové ustanovení neobsahuje, Navrhovatel dovozuje, že se jedná o spravedlivé a logické ustanovení, které vylučuje svévoli smluvní strany, která vyvolala omyl druhé strany.

Navrhovatel namítá, že finanční arbitr nesprávně posoudil promlčení jeho práva na vydání bezdůvodného obohacení z důvodu neplatnosti ujednání Pojistné smlouvy o rizikovém pojistném, ke které dospěl z úřední povinnosti. Navrhovatel argumentuje, že v případě absolutní neplatnosti zaniká závazek *ex tunc*, ale k bezdůvodnému obohacení dochází až s právní mocí rozhodnutí, které absolutní neplatnost „*konstituuje*“, protože by bez něho k neplatnosti nedošlo, resp. „*by se o ní nikdo nedozvěděl*“. Podle Navrhovatele je proto nesprávné, aby finanční arbitr odečetl poplatky, které Instituce odečetla více než 3 roky nazpět.

Navrhovatel namítá, že se finanční arbitr nezabýval souladem námítky promlčení vznesené Institucí s dobrými mravy, tedy zda Instituce nejedná nepoctivě a zda jednání Instituce nepožívá právní ochrany. Navrhovatel odkazuje na § 6 odst. 2 a § 8 nového občanského zákoníku. Navrhovatel argumentuje, že z Nálezu vyplývá, že neplatnost části Pojistné smlouvy způsobila Instituce, když neseznámila Navrhovatele s dokumentem „Sazebník – U150“ (dále jen „Sazebník“). Navrhovatel dovozuje, že pokud Instituce způsobí jako silnější smluvní strana neplatnost části Pojistné smlouvy, jedná nepoctivě a nemůže jí prospívat namítnutí promlčení práva Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení.

Navrhovatel namítá, že finanční arbitr nesprávně posoudil otázku neplatnosti ujednání Pojistné smlouvy o dalších poplatcích. Navrhovatel argumentuje, že obdobně jako v případě

ujednání Pojistné smlouvy o rizikovém pojistném nebyl seznámen s ujednáními Pojistné smlouvy o dalších poplatcích. Navrhovatel namítá, že v tomto směru nevedl finanční arbitr žádné dokazování. Navrhovatel odkazuje na rozpor mezi tím, co podepsal v Návrhu pojistné smlouvy a co mu sdělil Podřízený pojišťovací zprostředkovatel, a to i rok po uzavření Pojistné smlouvy. Finanční arbitr musí podle Navrhovatele zjistit, zda Podřízený pojišťovací zprostředkovatel postupoval v souladu se zákonem, jaké důsledky má porušení jeho povinností a zda má přednost podepsaný Návrh pojistné smlouvy nebo jednání Podřízeného pojišťovacího zprostředkovatele.

Navrhovatel opakovaně namítá, že ujednání čl. 7 a 8 Zvláštních pojistných podmínek společnosti ING Životní pojišťovna N.V., pobočka pro Českou republiku, pro životní pojištění typu U150 INVESTIČNÍ ŽIVOTNÍ POJIŠTĚNÍ STRATEGIE, ve verzi 1/2007, účinných od 1. 1. 2007 (dále jen „Zvláštní pojistné podmínky“), jsou absolutně neplatná pro jejich neurčitost a nesrozumitelnost. Navrhovatel odkazuje na tvrzení Instituce, že výpočet poplatku není srozumitelný i pro nadprůměrného spotřebitele. Navrhovatel pochybuje, zda se v takovém případě jedná o určité ujednání a zda lze na jeho základě alespoň obecně stanovit výši poplatků. I pokud by to bylo možné, Navrhovatel argumentuje, že tak Instituce nepostupovala a do Přehledu poplatků to nevedla, což způsobuje neurčitost těchto ujednání. Navrhovatel argumentuje, že takový postup Instituce je účelový, protože způsob určení poplatků je ve vztahu k zaplacenému pojistnému natolik abstraktní, že je neurčitý a nesrozumitelný.

Navrhovatel navrhuje, aby finanční arbitr změnil Nález tak, že se návrhu Navrhovatele zcela vyhová.

4. Námítky Instituce

Instituce namítá, že argument finančního arbitra o nesjednocenosti judikatury Nejvyššího soudu a v této souvislosti o potřebě analogického použití rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 24. 8. 2017, sp. zn. 33 Cdo 282/2016, nemůže s ohledem na další rozhodnutí Nejvyššího soudu a Ústavního soudu obstát.

Instituce odkazuje na závěry Ústavního soudu v rozhodnutí ze dne 30. 8. 2018, sp. zn. III. ÚS 3968/17, kterým Ústavní soud potvrdil rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 16. 10. 2017, sp. zn. 32 Cdo 787/2017. Instituce argumentuje, že oba soudy shodně potvrdily, že podle § 4 odst. 4 zákona č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pojistné smlouvě“), pro platnost oceňovacích tabulek jako součástí pojistné smlouvy postačuje, uvede-li pojistitel místo, kde se s nimi může pojistník seznámit, když v takovém případě pojistníkovi nic nebrání, aby se s nimi seznámil.

Instituce dále odkazuje na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 24. 1. 2018, sp. zn. 32 Cdo 1082/2016, kterým Nejvyšší soud potvrdil své rozhodnutí ze dne 16. 10. 2017, sp. zn. 32 Cdo 787/2017. Navrhovatel dovozuje, že citovaná rozhodnutí potvrzují judikaturní trend soudů vyšších instancí, které zdůrazňují, že „i ochrana spotřebitele má své meze a v žádném případě ji nelze pojímat jako obranu jeho lehkomyšlnosti a neodpovědnosti“ (viz závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 29. 6. 2010, sp. zn. 23 Cdo 1201/2009).

Instituce argumentuje, že obdobně jako ve výše řešených sporech představuje Sazebník část pojistných podmínek k Pojistné smlouvě, a proto není důvod, aby pro něj platil jiný režim seznámení. Podle Instituce nemůže být odlišný způsob seznámení ospravedlněn ani významem Sazebníku a oceňovacích tabulek, když oceňovací tabulky jsou naprosto zásadním dokumentem pro určení výše pojistného plnění. Instituce v této souvislosti odkazuje, že i spotřebitelské ustanovení v § 56 odst. 2 starého občanského zákoníku, resp. § 1813 nového občanského zákoníku, staví naroveň plnění a jeho cenu.

Instituce namítá, že aplikace závěrů Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 24. 8. 2017, sp. zn. 33 Cdo 282/2016, je na Pojistnou smlouvu zcela nevhodná. Instituce odmítá, že by podmínka pro seznámení s pojistnými podmínkami v § 4 odst. 4 zákona o pojistné smlouvě byla a priori přísnější než podmínka pro seznámení s obchodními podmínkami v § 273 odst. 1 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „obchodní zákoník“). Instituce argumentuje, že ve sporu řešeném Nejvyšším soudem obchodní podmínky neobsahovaly ujednání o tom, jak či kde se může klient seznámit se sazebníkem. Sazebník se proto v daném případě nemohl stát součástí smluvní dokumentace. Oproti tomu v případě Pojistné smlouvy došlo podle Instituce k řádnému seznámení Navrhovatele se Sazebníkem, který se tak stal součástí Pojistné smlouvy.

Instituce namítá, že výše rizikového pojistného nezávisí na libovůli Instituce, ale stanovuje se na základě přesných pojistně matematických metod schvalovaných odpovědným pojistným matematikem Instituce. Instituce argumentuje, že rizikové pojistné není náhodnou veličinou a nezávisí na tržních podmínkách, jako je tomu například u poplatků účtovaných bankami. Instituce odkazuje na § 12 odst. 3 zákona o pojistné smlouvě, podle kterého je pojistitel povinen sdělit pojistníkovi zásady pro stanovení výše pojistného pouze na jeho žádost. Instituce argumentuje, že tomuto ustanovení odpovídá čl. 7 odst. 7 Zvláštních pojistných podmínek, který dává Navrhovateli návod, kde tyto zásady může zjistit, když Sazebník obsahuje informace o pojistně matematických metodách. Instituce odkazuje, že samotná výše pojistného je stanovena v Pojistné smlouvě.

Instituce namítá, že finanční arbitr nesprávně posoudil okamžik počátku subjektivní promlčecí doby práva Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení z Pojistné smlouvy. Instituce argumentuje, že podle § 107 odst. 1 starého občanského zákoníku začíná běžet promlčecí doba v okamžiku, kdy se oprávněný skutečně dozví, že na jeho úkor došlo k bezdůvodnému obohacení a kdo se na jeho úkor obohatil. Instituce odkazuje na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 18. 1. 2010, sp. zn. 28 Cdo 3148/2009, a argumentuje, že pro posouzení promlčení je relevantní okamžik, kdy se oprávněný dozví o skutkových okolnostech, ze kterých lze dovodit, že bylo plněno na základě neplatné smlouvy, aniž by musel znát právní kvalifikaci. Instituce dovozuje, že v případě Navrhovatele počala běžet promlčecí doba od okamžiku uzavření Pojistné smlouvy, protože již tehdy Navrhovatel věděl, že mu Instituce nepředala Sazebník, nýbrž ho pouze odkázala na sídlo Instituce. Navrhovatel tedy podle Instituce měl potřebné skutkové informace, ze kterých finanční arbitr dovozuje neplatnost ujednání čl. 7 odst. 7 Zvláštních pojistných podmínek.

Instituce navrhuje, aby finanční arbitr změnil výrok I. Nálezu tak, že se návrh Navrhovatele zamítá, a současně zrušil výroky II. a III. Nálezu.

5. Řízení o námitkách

Finanční arbitr podle § 12 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem o finančním arbitrovi a zvláštními právními předpisy. Ustanovení § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi dává stranám sporu právo podat proti nálezů finančního arbitra odůvodněné námitky, a to v zákonem stanovené lhůtě 15 dnů ode dne doručení písemného vyhotovení nálezů. Včasné podané námitky mají odkladný účinek. Podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje o námitkách rovněž finanční arbitr, který nález buď potvrdí, nebo změní. Jelikož zákon o finančním arbitrovi upravuje náležitosti námitek a zásady řízení o námitkách pouze částečně, postupuje finanční arbitr podle těch ustanovení správního řádu, která upravují odvolání jako řádný opravný prostředek a průběh odvolacího řízení (srov. § 24 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 81 a n. a § 141 odst. 9 správního řádu).

Finanční arbitr posoudil námitky Navrhovatele a Instituce jako přípustné odůvodněné námitky ve smyslu § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 81, § 82 a § 83 správního řádu.

Finanční arbitr nepovažuje za nutné opakovaně definovat a vykládat veškerá ujednání Pojistné smlouvy tak, jak učinil v Nálezu, ani vyjadřovat se k těm námitkám Navrhovatele a Instituce, které vznesli v řízení o návrhu a nedoložili je jakoukoli novou argumentací nebo relevantními podklady. Smyslem vypořádání tvrzení účastníků řízení a hodnocení podkladů v řízení před finančním arbitrem není podrobné vyvracení každého tvrzení účastníků a provádění každého předloženého či označeného podkladu. V tomto smyslu se vyjádřil též Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 12. 2. 2009, sp. zn. III. ÚS 989/08, kde judikoval, že *„[n]ení porušením práva na spravedlivý proces, jestliže obecné soudy nebudují vlastní závěry na podrobné oponentuře (a vyvracení) jednotlivě vznesených námitek, pakliže proti nim staví vlastní ucelený argumentační systém, který logicky a v právu rozumně vyloží tak, že podpora správnosti jejich závěrů je sama o sobě dostatečná“*.

5.1 Neseznámení se Sazebníkem a neplatnost ujednání o rizikovém pojistném

Finanční arbitr v řízení o návrhu nezjistil, že by Instituce seznámila Navrhovatele se Sazebníkem před uzavřením Pojistné smlouvy, když Instituce nedoložila, že by Sazebník předala Navrhovateli nebo že by Navrhovatele seznámila s jeho obsahem. Finanční arbitr dále zjistil, že Instituce ohledně Sazebníku pouze odkázala Navrhovatele na sídlo Instituce, kde je Sazebník k nahlédnutí.

Instituce v námitkách nerozporuje, že by Navrhovateli před uzavřením Pojistné smlouvy nepředala Sazebník, a odkazuje na závěry v rozhodnutích Nejvyššího soudu a Ústavního soudu, podle kterých pro platnost oceňovacích tabulek jako součásti pojistné smlouvy ve smyslu § 4 odst. 4 zákona o pojistné smlouvě postačuje, pokud na ně pojistitel v pojistných podmínkách odkáže a současně uvede místo, kde se s nimi může pojistník seznámit.

Finanční arbitr v části 8.3 Nálezu podrobně a náležitě odůvodnil, proč nepovažuje judikaturu Nejvyššího soudu (včetně rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 16. 10. 2017, sp. zn. 32 Cdo 787/2017, které potvrdil Ústavní soud v rozhodnutí ze dne 30. 8. 2018, sp. zn. III. ÚS 3968/17) za ustálenou, když Nejvyšší soud ve vztahu k pojistným smlouvám uzavřeným za účinnosti zákona o pojistné smlouvě v jednom rozhodnutí bez bližšího vysvětlení dovedl, že postačuje pouhý odkaz na místo, kde se s pojistnými podmínkami (konkrétně s oceňovacími tabulkami) může pojistník seznámit, zatímco v dalších rozhodnutích k pojistným i obchodním podmínkám dovedl striktnější požadavky na seznámení spotřebitele s nimi.

Finanční arbitr v této souvislosti dále odkazuje například na závěry Ústavního soudu v rozhodnutí ze dne 18. 11. 2008, sp. zn. I. ÚS 2619/08, ve kterém Ústavní soud uzavřel, že *„[p]odle § 273 odst. 1 obchodního zákoníku je vždy nezbytné, aby smlouva na obchodní podmínky odkázala (odkaz na obchodní podmínky nelze přirozeně ztotožňovat s odkazem na obchodní zákoník jako celek); u jiných než všeobecných obchodních podmínek je dále navíc nutné, aby byly smluvním stranám známy nebo k návrhu přiložené (pouhá možnost seznámit se s nimi prostřednictvím internetu naprosto nepostačí)“*. Podobně viz závěry Nejvyššího správního soudu v rozhodnutí ze dne 10. 3. 2016, sp. zn. 7 As 15/2016 - 23, ve kterém Nejvyšší správní soud posuzoval zpřístupnění ceníku penzionu na internetových stránkách z pohledu povinností stanovených v § 12 zákona o ochraně spotřebitele (na který v souvislosti se Sazebníkem odkázal finanční arbitr na str. 14 Nálezu). Nejvyšší správní soud přitom uzavřel, že *„...takový postup předpokládá, že spotřebitel bude aktivně pátrat po tom, kde by mohl informaci nalézt, což už je samo o sobě v rozporu s § 12 odst. 1 zákona o ochraně spotřebitele. Ani možnost dotazu na obsluhu, která by cenu sdělila či vytiskla ceník z www stránek, proto nelze považovat za souladný s citovaným ustanovením“*.

Citované závěry lze přitom v obecné rovině vztáhnout i na Pojistnou smlouvu jako na spotřebitelskou smlouvu uzavřenou adhezním způsobem, resp. na Sazebník, který byl podle Zvláštních pojistných podmínek pouze k nahlédnutí v sídle Instituce, když podstatou obou způsobů „seznámení“ (tedy prostřednictvím internetu, obchodního místa apod.) je shodně skutečnost, že spotřebiteli jako smluvní straně nebyla před podpisem smlouvy předložena část obchodních (pojistných) podmínek a smluvní strana ji ani jinak neznala.

Finanční arbitr upozorňuje, že jedním ze základních principů ochrany spotřebitele jako slabší smluvní strany je povinnost podnikatele předložit spotřebiteli všechny relevantní informace o uzavírané smlouvě, aby se mohl informovaně rozhodnout, zda s podnikatelem vstoupí do smluvního vztahu. V opačném případě by byli spotřebitelé (bez ohledu na jejich věk, zdravotní stav, znalosti a schopnosti) ponecháni, aby sami z vlastní iniciativy dohledávali další smluvní dokumenty, které jim podnikatel společně s jinými součástmi smlouvy sám nepředal, což může mnohým z nich působit nepřekonatelné obtíže, dodatečné náklady atd.

Pokud Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 27. 2. 2018, sp. zn. 23 Cdo 2865/2016 (citovaném na str. 13 Nálezu) dovedil, že pro pojistné podmínky platí podle § 4 odst. 4 zákona o pojistné smlouvě striktnější režim pro seznámení než v případě aplikace § 273 obchodního zákoníku, nevidí finanční arbitr (v souvislosti s judikaturou citovanou v Nálezu a v tomto rozhodnutí) prostor pro takový výklad § 4 odst. 4 zákona o pojistné smlouvě, který pro platnost pojistných podmínek připouští pouhý odkaz na místo, kde se s nimi může pojistník sám seznámit.

V této souvislosti finanční arbitr opakovaně odkazuje na závěry Ústavního soudu v rozhodnutí ze dne 11. 11. 2013, sp. zn. I. ÚS 3512/11, ve kterém soud podrobně vyložil povahu spotřebitelských smluv s ohledem na ujednání v obchodních podmínkách. Ústavní soud v rozhodnutí uzavřel, že „...lze od dodavatele také očekávat (případně i vyžadovat), že se ve vztahu ke spotřebiteli bude chovat v obecné poloze poctivě. Nepostupuje-li tímto způsobem, zpronevěří se důvěře druhého účastníka smluvního vztahu v poctivost svého jednání, a takovému nepoctivému jednání nelze poskytnout právní ochranu [srov. § 265 obchodního zákoníku nebo § 6 nového občanského zákoníku]“.

Podle § 3 odst. 1 starého občanského zákoníku platí, že „[v]ýkon práv a povinností vyplývajících z občanskoprávních vztahů nesmí bez právního důvodu zasahovat do práv a oprávněných zájmů jiných a nesmí být v rozporu s dobrými mravy“.

Finanční arbitr považuje postup Instituce, která Navrhovateli nepředala před uzavřením Pojistné smlouvy Sazebník, s odkazem na závěry Ústavního soudu a na § 3 odst. 1 starého občanského zákoníku, za postup v rozporu se zásadou poctivosti, když v souladu s touto zásadou by Instituce neměla ztěžovat Navrhovateli přístup k informacím o poplatcích účtovaných k jeho tíži, což však Instituce v praxi učinila. Finanční arbitr opakovaně zdůrazňuje, že pokud je podle Ústavního soudu v rozporu se zásadou poctivosti postup, kdy podnikatel v obchodních podmínkách důležitá ujednání pouze schovává, tím spíše musí být nepoctivý postup, pokud Instituce vůbec neseznámí Navrhovatele s částí pojistných podmínek (v posuzovaném případě se Sazebníkem), aniž by jí v tom bránily nějaké objektivní vážné důvody.

Finanční arbitr dovozuje, že pokud Instituce ve Zvláštních pojistných podmínkách a v Přehledu poplatků odkázala na Sazebník, který byl přístupný v sídle Instituce, nemůže takový odkaz pro rozpor se zásadou poctivosti požívat právní ochrany.

Zcela lichý je i argument Instituce, že pokud stanovuje vyšší rizikového pojistného podle pojistně matematických metod, které schvaluje odpovědný pojistný matematik, měla by snad být zbavena povinnosti řádně s Navrhovatelem sjednat vyšší rizikového pojistného a rezignovat na základní soukromoprávní principy.

Pokud Instituce postupuje při výpočtu rizikového pojistného v souladu s těmito metodami, lze souhlasit, že Instituce řádně plní své veřejnoprávní povinnosti. Ze splnění veřejnoprávních

povinností však nelze usuzovat, že Instituce již není povinna dokumenty upravující poplatky a způsob určení jejich výše (zde Sazebník obsahující podle Instituce pojistně matematické metody) učinit platnou součástí Pojistné smlouvy (tj. řádně vše sjednat v rovině soukromoprávní), když v takovém případě s nimi seznamuje pouze odpovědného pojistného matematika, a už ne samotného Navrhovatele, kterému z Pojistné smlouvy, resp. ze Sazebníku ve spojení s dalšími smluvními dokumenty Pojistné smlouvy, vyplývají konkrétní práva a povinnosti.

Finanční arbitr odkazuje, že Instituce jako pojišťovna se obecně neliší od jiných podnikatelů, kteří shodně jako Instituce musí při svém podnikání dodržovat povinnosti vyplývající z příslušných veřejnoprávních předpisů. Proto obdobně jako v případě Instituce a účtování rizikového pojistného při poskytování pojištění nelze například připustit, aby provozovatelé taxislužby neinformovali cestující o výši jízdného, třebaže cena jízdného je regulována veřejnoprávními předpisy (srov. např. nařízení č. 20/2006 Sb. hl. m. Prahy, o maximálních cenách osobní taxislužby, ve znění pozdějších předpisů).

Pokud jde o argumentaci Instituce, že podle § 12 odst. 3 zákona o pojistné smlouvě je pojistitel povinen sdělit pojistníkovi zásady pro stanovení výše pojistného pouze na základě žádosti pojistníka, finanční arbitr ji nepovažuje za přílehu na ujednání Pojistné smlouvy o rizikovém pojistném. Finanční arbitr odkazuje, že § 12 odst. 3 zákona o pojistné smlouvě upravuje celkové pojistné placené Navrhovatelem na Pojistnou smlouvu, nikoliv jen rizikové pojistné jako poplatek účtovaný Institucí k tíži Navrhovatele. V daném případě totiž poplatek účtovaný Institucí jako „rizikové pojistné“ představuje pouze jeden z poplatků odečítaných z podílového účtu Navrhovatele, na který Instituce alokuje Navrhovatelem zaplacené pojistné.

Finanční arbitr dále vysvětluje, že pokud § 12 odst. 3 zákona o pojistné smlouvě předpokládá sdělení zásad pro stanovení výše pojistného na základě žádosti pojistníka, nelze z této povinnosti pojistitele dovozovat, že by pojistitel již neměl z pohledu soukromého práva povinnost s pojistníkem platně sjednat konečnou výši pojistného, a to bez ohledu na zásady, na jejichž základě výši pojistného stanovil.

Finanční arbitr tak v konečném důsledku na Pojistnou smlouvu kladl obdobné požadavky jako Česká národní banka v Úředním sdělení České národní banky ze dne 2. 5. 2012 k některým informačním povinnostem při sjednávání a během trvání životního pojištění. Česká národní banka v tomto sdělení dovodila, že „[z]ájemce o uzavření pojistné smlouvy investičního životního pojištění musí být seznámen se všemi nákladovými parametry pojištění (...), které jdou nebo mohou jít k tíži pojistníka během trvání pojistné smlouvy, a dále se strukturou předepsaného pojistného, minimálně v členění na tyto položky: rizikové pojistné (v členění podle jednotlivých rizik), rezervotvorná složka pojistného, veškeré náklady spojené se vznikem a správou pojištění“. Česká národní banka zde současně výslovně zmiňuje, že spotřebiteli se musí dostat i informace „o částkách nebo o způsobu výpočtu těchto částek (s uvedením konkrétních parametrů vstupujících do výpočtu) snižujících hodnotu podílů nebo cenu podílové jednotky...“.

Finanční arbitr v řízení o námitkách neshledal, že by při posuzování Sazebníku jako součásti Pojistné smlouvy pochybil, když dovodil, že se nestal platnou součástí Pojistné smlouvy. Ujednání čl. 7 odst. 1 a 7 Zvláštních pojistných podmínek a bodu 2 Přehledu poplatků v částech upravujících rizikové pojistné a odkazujících na Sazebník jsou proto neurčitá, a tudíž neplatná podle § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku. Rizikové pojistné, které Instituce na základě těchto ujednání Pojistné smlouvy účtovala k tíži Navrhovatele, proto představuje bezdůvodné obohacení Instituce na úkor Navrhovatele.

5.2 Neplatnost ujednání o dalších poplatcích

Pokud jde o námitku Navrhovatele, že finanční arbitr nesprávně zjistil okolnosti uzavření Pojistné smlouvy, tedy zda byl Navrhovatel seznámen s ujednáními Pojistné smlouvy o dalších poplatcích, finanční arbitr odkazuje na část 8.3 Nálezu, ve které uzavřel, že Navrhovatel obdržel brožuru se Všeobecnými pojistnými podmínkami pro životní pojištění, ve verzi 1/2007, účinnými od 1. 1. 2007 (dále jen „Všeobecné pojistné podmínky“), Zvláštními pojistnými podmínkami a dokumentem Informacemi zájemci včetně Přehledu poplatků.

K tvrzení Navrhovatele, že tuto brožuru obdržel až po uzavření Pojistné smlouvy, finanční odkázal na Navrhovatelem vlastnoručně podepsaný Návrh pojistné smlouvy, ve kterém v části „OBECNÉ UJEDNÁNÍ“ stvrdil, že „[s]oučástí této pojistné smlouvy jsou všeobecné a zvláštní pojistné podmínky pro příslušný typ pojištění. Pojistník prohlašuje, že byl s jejich zněním před uzavřením smlouvy seznámen“. Protože Navrhovatel své tvrzení o obdržení brožury s pojistnými podmínkami až po podpisu Návrhu pojistné smlouvy nijak nedoložil, finanční arbitr vyšel ze shromážděných podkladů, tedy z prohlášení Navrhovatele v Návrhu pojistné smlouvy (který v řízení předložili Navrhovatel a InSTITUTE), že byl s pojistnými podmínkami před uzavřením Pojistné smlouvy seznámen. Finanční arbitr proto odmítá, že by v tomto směru nevedl žádné dokazování. Pokud jde o výpověď Navrhovatele jako případný důkazní prostředek, finanční arbitr odkazuje, že pouhé tvrzení Navrhovatele o tom, že pojistné podmínky obdržel až po podpisu Návrhu pojistné smlouvy, nemůže bez dalších důkazů zpochybnit vlastnoručně podepsané prohlášení Navrhovatele v Návrhu pojistné smlouvy, že byl před uzavřením Pojistné smlouvy seznámen s pojistnými podmínkami.

Finanční arbitr v části 8.5 Nálezu vysvětlil, že neplatnost ujednání o poplatcích nezpůsobuje pouze skutečnost, že je obsahují Zvláštní pojistné podmínky, resp. Přehled poplatků, noliiv Návrh pojistné smlouvy. Ze shromážděných podkladů nevyplývá, že by InSTITUTE účtovala jiné poplatky, než které vyjmenovala ve Zvláštních pojistných podmínkách a v Přehledu poplatků, nebo že by tyto poplatky účtovala v nesprávné výši.

Pokud jde o Navrhovatelem tvrzenou nesrozumitelnost a neurčitost ujednání čl. 7 a 8 Zvláštních pojistných podmínek, finanční arbitr odkazuje, že Navrhovatel v námitkách blíže neodůvodňuje, v čem by jejich nesrozumitelnost a neurčitost měla spočívat. Finanční arbitr již v Nálezu vysvětlil, že InSTITUTE s Navrhovatelem platně sjednala poplatky (s výjimkou rizikového pojistného), které mu účtovala v souvislosti s pojištěním sjednaným v Pojistné smlouvě. Finanční arbitr ani v řízení o námitkách při posuzování srozumitelnosti a určitosti ujednání Pojistné smlouvy o dalších poplatcích neshledal žádné vady, když Pojistná smlouva (konkrétně Zvláštní pojistné podmínky a Přehled poplatků) stanovuje způsob, jakým InSTITUTE poplatky odečítá, a současně i jejich výši.

Protože Navrhovatel v návrhu na zahájení řízení argumentoval neplatností ujednání Pojistné smlouvy o poplatku na počáteční náklady, finanční arbitr se v řízení o námitkách opakovaně zabýval i účtováním tohoto poplatku.

Finanční arbitr v této souvislosti odkazuje, že InSTITUTE v souladu s čl. 7 Zvláštních pojistných podmínek každý měsíc trvání pojištění sjednaného v Pojistné smlouvě ponižovala podílový účet Navrhovatele o poplatky, které vyčíslila v Přehledu poplatků (s výjimkou rizikového pojistného). Článek 7 Zvláštních pojistných podmínek současně upravuje postup InSTITUTE pro případ, že podílové jednotky jsou umístěny ve více fondech, a též pro případ, kdy hodnota podílových jednotek nepostačuje k úhradě poplatků.

Pokud jde o poplatek na počáteční náklady, jehož srozumitelnost a určitost Navrhovatel v řízení o návrhu namítal, finanční arbitr odkazuje na část 8.5 Nálezu, ve které odkázal na konkrétní ujednání Zvláštních pojistných podmínek, na jejichž základě lze stanovit výši poplatku na počáteční náklady.

Finanční arbitr v řízení o námitkách ze shromážděných podkladů zjistil, že InSTITUTE dne 10. 9. 2007 nakoupila z Navrhovatelem zaplaceného pojistného na životní pojištění ve výši

28.830 Kč celkem 138,68302 (počátečních) podílových jednotek za cenu 207,88414 Kč (součin těchto částek pak odpovídá výši zaplaceného pojistného). Dne 8. 8. 2008 Instituce odečetla 9,70781 podílových jednotek, tj. právě 7 % z počtu podílových jednotek, které Instituce nakoupila dne 10. 9. 2007. Obdobně Instituce postupovala i při nákupu počátečních podílových jednotek v roce 2008 a při strhávání 7 % z aktuálního počtu podílových jednotek v dalších letech trvání pojištění v souladu s čl. 7 odst. 5 Zvláštních pojistných podmínek.

Finanční arbitr dále zjistil, že po posledním řádném stržení počátečních podílových jednotek provedeném dne 12. 8. 2013 Instituce evidovala celkem 366,0269 počátečních podílových jednotek na účtu Navrhovatele. Tento počet počátečních podílových jednotek zůstal nezměněn až do ukončení pojištění sjednaného v Pojistné smlouvě dne 28. 7. 2014, resp. do výplaty odkupného. Instituce za použití ceny podílové jednotky ve výši 117,97689 Kč vyjádřila výši zbylých počátečních jednotek jako 43.182,72 Kč.

Podle čl. 8 odst. 2 Zvláštních pojistných podmínek platí, že Instituce v případě zániku pojištění s výplatou odkupného provede snížení počtu počátečních podílových jednotek za všechna výročí do sjednaného konce pojištění, tj. jako by pojištění sjednané v Pojistné smlouvě trvalo 29 let. Zbývající počáteční podílové jednotky Instituce převede na akumulaci podílové jednotky, které podle čl. 8 odst. 3 Zvláštních pojistných podmínek vyplatí Navrhovateli jako odkupné.

Finanční arbitr dovedl, že kdyby pojištění sjednané v Pojistné smlouvě trvalo sjednaných 29 let, na účtu Navrhovatele by zbylo 68,96375 počátečních podílových jednotek, představujících při použití ceny podílové jednotky 117,97689 Kč a po zaokrouhlení částku ve výši 8.136,13 Kč. Finanční arbitr zjistil, že Instituce z odkupného odečetla částku 35.046,33 Kč jako nesplacené počáteční náklady. Tato částka odpovídá rozdílu mezi peněžní hodnotou počátečních podílových jednotek evidovaných na účtu Navrhovatele ke dni ukončení pojištění sjednaného v Pojistné smlouvě (tedy částce 43.182,72 Kč) a hodnotou počátečních podílových jednotek, které by Navrhovatel měl na účtu za 29 let trvání pojištění (tedy částku 8.136,13 Kč), resp. se liší 0,26 Kč, u kterých finanční arbitr dovozuje, že vzniklo v důsledku zaokrouhlování Instituce.

Instituce tak v souladu s čl. 8 odst. 2 Zvláštních pojistných podmínek převedla zbývající počáteční podílové jednotky (po odečtení za všechna sjednaná výročí) v hodnotě 8.136,13 Kč na akumulaci podílové jednotky, resp. vyplatila tuto částku Navrhovateli jako část odkupného.

Finanční arbitr proto uzavírá, že Instituce v případě Pojistné smlouvy postupovala v souladu s určitými a srozumitelnými ujednáními v Pojistné smlouvě, zejm. v čl. 7 odst. 5 a v čl. 8 odst. 2 Zvláštních pojistných podmínek, když Navrhovateli strhávala 7 % počátečních podílových jednotek v průběhu trvání pojištění sjednaného v Pojistné smlouvě a následně strhla počáteční podílové jednotky za všechna sjednaná výročí pojištění.

5.3 Promlčení práva Navrhovatele dovolat se relativní neplatnosti Pojistné smlouvy

Finanční arbitr již v části 8.6 Nálezu odkázal na ustálenou judikaturu Nejvyššího soudu, ze které vyplývá, že právo dovolat se relativní neplatnosti smlouvy podléhá promlčení, přičemž tříletá promlčecí doba podle § 101 starého občanského zákoníku nemá povahu subjektivní promlčecí doby a začíná běžet dnem, kdy došlo k uzavření smlouvy.

Pokud jde o námitku Navrhovatele, že finančním arbitrem citovaná judikatura neřeší případ, kdy smluvní strana uvádí protistranu v omyl, resp. že se nezabývá počátkem promlčecí doby v takovém případě, finanční arbitr opakovaně odkazuje na ustálený závěr Nejvyššího soudu, že pro posouzení počátku promlčecí doby práva dovolat se relativní neplatnosti není rozhodné, kdy se oprávněný o vzniku svého práva dozví, tedy kdy nabude subjektivní povědomí o okolnostech zakládajících jeho právo dovolat se relativní neplatnosti.

Finanční arbitr v této souvislosti dále odkazuje na jiné rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 14. 6. 2016, sp. zn. 32 Cdo 2529/2014, ve kterém Nejvyšší soud posuzoval promlčení práva pojistitele dovolat se relativní neplatnosti pojistné smlouvy v situaci, kdy pojistník před uzavřením pojistné smlouvy vědomě uvedl nepravdivé skutečnosti o počtu dalších sjednaných smluv o životním pojištění, tedy o skutečnosti podstatné pro rozhodnutí pojistitele o uzavření předmětné pojistné smlouvy. Soud prvního a druhého stupně k námitce promlčení shodně uzavřely, že se pojistitel o důvodu relativní neplatnosti dozvěděl až v březnu 2007 (pojistná smlouva byla uzavřena dne 21. 4. 2006), a proto uplatnil své právo včas, učinil-li tak dne 16. 11. 2009. Nejvyšší soud rozhodnutí soudu prvního a druhého stupně zrušil, když shledal, že se soudy odchýlily od ustálené rozhodovací praxe, když navázaly počátek běhu promlčecí doby až na okamžik, kdy se pojistitel dozvěděl o důvodu relativní neplatnosti pojistné smlouvy. Nejvyšší soud v této souvislosti odkázal na svá předchozí rozhodnutí, ve kterých dovodil, že „*běh promlčecí doby pro dovolání se relativní neplatnosti kupní smlouvy je rozhodný okamžik jejího uzavření a skutečnost, kdy se žalobce seznámil se skutečnostmi rozhodnými pro uplatnění relativní neplatnosti, běh promlčecí doby ovlivnit nemohla*“.

Finanční arbitr přitom neshledává důvod, aby citovaný závěr Nejvyššího soudu vykládal odlišně v případě posuzování relativní neplatnosti Pojistné smlouvy, kdy Navrhovatel jako pojistník v řízení tvrdí, že mu Instituce jako pojistitel prostřednictvím Podřízeného pojišťovacího zprostředkovatele vědomě před uzavřením Pojistné smlouvy sdělila nepravdivé informace o sjednávaném pojištění. Citované závěry Nejvyššího soudu jsou tak aplikovatelné i na Pojistnou smlouvu.

Finanční arbitr proto uzavírá, že i pokud by Instituce úmyslně uvedla Navrhovatele v omyl o vlastnostech pojištění sjednaného v Pojistné smlouvě, jeho právo dovolat se relativní neplatnosti Pojistné smlouvy by bylo promlčeno, protože by se Navrhovatel dovolal neplatnosti Pojistné smlouvy až dne 22. 8. 2014, tedy více než 4 roky po uplynutí tříleté promlčecí doby počítané od okamžiku uzavření Pojistné smlouvy, tedy ode dne 31. 7. 2007.

Pokud jde o námitku Navrhovatele, že finanční arbitr neprovedl důkaz výpovědi Navrhovatele a neprovedení tohoto důkazu neodůvodnil, finanční arbitr odkazuje na část 8.6 Nálezu, ve které vysvětlil, že by právo Navrhovatele dovolat se relativní neplatnosti Pojistné smlouvy bylo promlčeno, a proto finanční arbitr ani nepřistoupil ke zkoumání potenciálního omylu Navrhovatele při uzavření Pojistné smlouvy.

Protože Instituce v řízení vznesla námitku promlčení Navrhovatelem uplatněného práva, finanční arbitr s ohledem na zásadu procesní ekonomie a v souladu s ustálenou judikaturou Nejvyššího soudu zkoumal skutečnosti rozhodné pro posouzení promlčení případného práva Navrhovatele dovolat se relativní neplatnosti Pojistné smlouvy, tedy datum uzavření Pojistné smlouvy a datum dovolání se neplatnosti Pojistné smlouvy u Instituce. S ohledem na závěry ve výše citovaných rozhodnutích Nejvyššího soudu by bylo nadbytečné, kdyby finanční arbitr zkoumal, zda byl Navrhovatel při uzavření Pojistné smlouvy skutečně v omylu o jejích vlastnostech, resp. pokud by provedl jako důkaz výpověď Navrhovatele, když by jakákoliv zjištění finančního arbitra o omylu Navrhovatele při uzavření Pojistné smlouvy nemohla nijak ovlivnit závěr, že by právo Navrhovatele dovolat se relativní neplatnosti Pojistné smlouvy bylo z důvodu marného uplynutí promlčecí doby promlčeno.

5.4 Promlčení práva Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení

Navrhovatel v námitkách dovozuje, že k bezdůvodnému obohacení v případě absolutní neplatnosti dochází až s právní mocí rozhodnutí, které absolutní neplatnost „konstituuje“. Finanční arbitr v této souvislosti opakovaně odkazuje na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 11. 12. 2008, sp. zn. 33 Odo 1136/2006 (citovaném na str. 21 Nálezu), ve kterém Nejvyšší soud dovodil, že pro počátek objektivní promlčecí doby je rozhodující okamžik, kdy bezdůvodné obohacení skutečně (fakticky) vzniklo.

Finanční arbitr shodně s námitkou Navrhovatele dovedl, že v případě absolutní neplatnosti zaniká závazek ex tunc. V této souvislosti finanční arbitr odkazuje na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 8. 11. 2017, sp. zn. 28 Cdo 3561/2017, ve kterém Nejvyšší soud vyložil, že „[p]očátek běhu objektivní promlčecí doby u práva na vydání bezdůvodného obohacení vzniklého plněním z absolutně neplatné smlouvy (§ 107 odst. 2 obč. zák.) je přitom zásadně dán okamžikem poskytnutí plnění, k němuž se rozšíří majetková sféra obohaceného bez právem aprobovaného titulu“. Finanční arbitr proto dovozuje, že se Instituce bezdůvodně obohacovala průběžně již v době, kdy odečítala rizikové pojistné, nikoliv až v souvislosti s vydáním Nálezu.

Jen pro úplnost finanční arbitr doplňuje, že deklaratorní rozsudek (v tomto případě výrok I. Nálezu o zaplacení částky ve výši nepromlčeného rizikového pojistného) zásadně nemá vliv na běh promlčení práva na vydání bezdůvodného obohacení z neplatného právního úkonu. Finanční arbitr v této souvislosti odkazuje na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 29. 5. 1997, sp. zn. 3 Cdon 1121/96, ve kterém Nejvyšší soud uzavřel, že „pokud by došlo k plnění na základě neplatného právního úkonu, šlo by o neoprávněný majetkový prospěch získaný plněním z neplatného právního úkonu a dnem, kdy k získání neoprávněného majetkového prospěchu došlo a od něhož běží objektivní promlčecí doba (§ 107 odst. 2 ObčZ), by byl den, kdy žalovaná plnění přijala. Pokud by právní úkon, na jehož základě bylo plněno, byl platný, mohlo by jít pouze o plnění, jehož právní důvod odpadl; zde by bylo třeba zjistit, jaká právní skutečnost, významná z hlediska hmotného práva, vedla k odpadnutí právního důvodu platby; touto skutečností pak - jak již bylo uvedeno - nemůže být deklaratorní rozsudek“.

Finanční arbitr proto odmítá, že by promlčení práva Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení nemohlo začít plynout dříve než dnem vydání Nálezu, resp. že by finanční arbitr posoudil běh objektivní promlčecí doby nesprávně.

Pokud jde o námitku Instituce, že finanční arbitr nesprávně posoudil otázku promlčení práva Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení v subjektivní promlčecí době, finanční arbitr opakovaně odkazuje na judikaturu Nejvyššího soudu citovanou na str. 22 Nálezu, ze které vyplývá, že pro počátek běhu subjektivní promlčecí doby je nutné vycházet ze skutečné vědomosti oprávněného o tom, že došlo na jeho úkor k získání bezdůvodného obohacení a kdo toto obohacení získal.

Finanční arbitr nepovažuje odkaz Instituce na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 18. 1. 2010, sp. zn. 28 Cdo 3148/2009, za přílehlavý na posuzovaný spor. Finanční arbitr odkazuje, že Pojistná smlouva není neplatná jako celek, nýbrž pouze v části o rizikovém pojistném. Zatímco v případě celkové neplatnosti si strany neplatné smlouvy vracejí všechna plnění jako bezdůvodné obohacení, přičemž výše těchto plnění jim musí být známa, v případě částečné neplatnosti dochází k vydání bezdůvodného obohacení pouze ve výši obohacení, které vzniklo na základě neplatné části smlouvy.

Ačkoliv si Navrhovatel mohl být při uzavření Pojistné smlouvy vědom toho, že mu Instituce společně s jinými pojistnými podmínkami k Pojistné smlouvě nepředala Sazebník a ani ho s ním jinak neseznámila, a Sazebník se proto nestal součástí Pojistné smlouvy, nelze na základě těchto skutečností uzavřít, že by Navrhovatel nabyl skutečnou vědomost o tom, že došlo na jeho úkor k získání bezdůvodného obohacení.

Finanční arbitr v této souvislosti odkazuje na skutečnost, že Navrhovatel po dobu několika let řádně hradil na Pojistnou smlouvu pojistné, zjevně v přesvědčení o platnosti Pojistné smlouvy. V řízení přitom nevyšlo najevo, že by se Navrhovatel dozvěděl o účtování rizikového pojistného, tedy o bezdůvodném obohacení ve výši částky účtované na tomto poplatku, dříve než dopisem Instituce ze dne 4. 6. 2014. Přestože Navrhovatel měl znalosti o skutkových okolnostech způsobujících neplatnost ujednání Pojistné smlouvy o rizikovém pojistném již v době jejího uzavření, Instituce v řízení neprokázala, že by Navrhovatel

v průběhu trvání pojištění věděl o tom, že Instituce k jeho tíži účtuje neplatně sjednané rizikové pojistné, resp. že o tento poplatek ponižuje jeho podílový účet (tedy že např. výše rizikového pojistného není nulová).

Finanční arbitr opakovaně zdůrazňuje, že pro počátek subjektivní promlčecí doby je rozhodující skutečná, prokázaná vědomost oprávněného o vzniku bezdůvodného obohacení, nikoliv pouze předpokládaná znalost. Pro určení počátku subjektivní promlčecí doby proto například nepostačuje úvaha, že Navrhovatel mohl do Sazebníku nahlédnout v sídle Instituce a že se o výši (resp. o faktickém účtování) rizikového pojistného na Pojistné smlouvě mohl takto dozvědět.

Finanční arbitr proto uzavírá, že právo Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení ve výši rizikového pojistného se nepromlčelo v subjektivní promlčecí době.

Pokud jde o námitku Navrhovatele, že se finanční arbitr nezabýval souladem námítky promlčení s dobrými mravy, finanční arbitr odkazuje, že Navrhovatel v řízení o návrhu netvrdil, že by Instituce v řízení vznesla námitku promlčení v rozporu s dobrými mravy, když jen zpochybňoval počátek běhu promlčecí doby.

Finanční arbitr odkazuje, že se v soudní judikatuře ustálil závěr, že námitka promlčení zásadně dobrým mravům neodporuje, jelikož se jedná o zákonný institut přispívající k jistotě v právních vztazích. Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 28. 11. 2001, sp. zn. 25 Cdo 2905/99, dovodil, že *„[j]estliže by však výkon práva namítat promlčení uplatněného nároku byl toliko prostředkem umožňujícím poškodit jiného účastníka právního vztahu, zatímco dosažení vlastního smyslu a účelu sledovaného právní normou by pro něj zůstalo vedlejší a z hlediska jednajícího by bylo bez významu, jednalo by se sice o výkon práva, který je formálně se zákonem v souladu, avšak šlo by o výraz zneužití tohoto subjektivního práva (označované rovněž jako šikana) na úkor druhého účastníka, a tedy o výkon v rozporu s dobrými mravy“*. Předpoklady rozporu námítky promlčení s dobrými mravy shrnul Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 13. 3. 2014, sp. zn. 25 Cdo 2593/2011, podle kterého *„[u]platnění námítky promlčení by se přičilo dobrým mravům jen v těch výjimečných případech, kdy by bylo výrazem zneužití tohoto práva na úkor účastníka, který marné uplynutí promlčecí doby ničím nezavinil, a vůči němuž by za takové situace zánik nároku v důsledku promlčení byl nepřiměřeně tvrdým postihem ve srovnání s rozsahem a charakterem jím uplatňovaného práva a s důvody, pro které své právo včas neuplatnil. O jednání vykazující znaky přímého úmyslu poškodit druhého účastníka by ovšem nebylo možno uvažovat z okolností a důvodů, z nichž je vznik uplatněného nároku dovozován, nýbrž jen z konkrétních okolností, za nichž byla námitka promlčení tohoto nároku uplatněna. Tyto okolnosti by přitom musely být naplněny v natolik výjimečné intenzitě, aby byl odůvodněn tak významný zásah do principu právní jistoty, jakým je odepření práva uplatnit námitku promlčení (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2001, sp. zn. 25 Cdo 2905/99, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2007, sp. zn. 33 Odo 561/2006)“*.

K tvrzenému úmyslnému jednání (a tedy i zlé víře) Instituce při vznesení námítky promlčení, protože Instituce způsobila částečnou neplatnost Pojistné smlouvy, odkazuje finanční arbitr např. na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 20. 2. 2003, sp. zn. 33 Odo 938/2002, který k získání úmyslného bezdůvodného obohacení judikoval, že je *„nutno prokázat existenci vědomosti žalovaného o tom, že při uzavírání smlouvy o sdružení a při přijetí vkladu od žalobkyně musel žalovaný skutečně vědět nebo být minimálně srozuměn (úmysl nepřímý) s tím, že přijetím finanční částky na svůj účet se bezdůvodně obohacuje. Takové skutkové závěry by přitom musely vyplynout z dokazování provedeného v tomto řízení, neboť Nejvyšší soud ČR je vázán skutkovými zjištěními, která učinil na základě provedeného dokazování odvolací soud. V průběhu řízení však nebyla prokázána vědomost žalovaného o tom, že může získat bezdůvodné obohacení, a že s tímto následkem svého jednání byl srozuměn. Z dokazování naopak vyplynulo, že po uzavření smlouvy a vložení finančních prostředků žalobkyní na účet žalovaného, vyplatil žalovaný*

žalobkyni úroky z jejího vkladu. Nelze akceptovat názor dovolatelky, že úmysl bezdůvodně se obohatit lze dovodit již z toho, že činnost žalovaného je podle platné právní úpravy zakázaná“.

Finanční arbitr odkazuje, že Navrhovatel k rozporu námitky promlčení s dobrými mravy odkazuje na okolnosti uzavření Pojistné smlouvy, konkrétně na důvody částečné neplatnosti Pojistné smlouvy spočívající v tom, že Instituce jako silnější smluvní strana neseznámila Navrhovatele se Sazebníkem. Navrhovatel tak odkazuje na okolnosti, ze kterých finanční arbitr dovodil právo Navrhovatele na vydání bezdůvodné obohacení, nikoliv na konkrétní okolnosti uplatnění námitky promlčení Institucí v rozporu s dobrými mravy. Jinými slovy, Navrhovatel líčí skutkový základ podaného návrhu (neurčitost rizikového pojistného a z něho vyplývající bezdůvodné obohacení), avšak nepředkládá popis zvláštních okolností navozujících rozpor námitky promlčení s dobrými mravy.

V řízení před finančním arbitrem nebylo prokázáno, že by se Instituce nechovala v souladu se smlouvou, kterou považovala za platnou, nebo že by nebyla připravena Navrhovateli vyplatit pojistné plnění v případě pojistné události. Instituce si přitom rizikové pojistné strhávala (byť tak činila neplatně) jako úplatu za poskytování pojistné ochrany spočívající v garantované částce 30.000 Kč pro případ smrti Navrhovatele v době trvání pojištění sjednaného v Pojistné smlouvě.

Finanční arbitr v řízení současně nezjistil, že by k promlčení nároku Navrhovatele, který uplatňuje v řízení před finančním arbitrem, došlo vinou Instituce nebo že by námitka promlčení byla projevem zneužití práva na úkor Navrhovatele, ani že by některý z těchto důvodů byl naplněn v tak výjimečné intenzitě, která by odůvodňovala odepření práva uplatnit námitku promlčení.

Protože finanční arbitr nezjistil nepoctivý úmysl Instituce při účtování rizikového pojistného ani při vznesení námitky promlčení práva na vydání bezdůvodného obohacení, nepovažuje námitku promlčení vznesenou Institucí za nemravnou nebo šikanózní.

Finanční arbitr uzavírá, že promlčení práva Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení posoudil v Nálezu správně, když přihlédl k námitce promlčení vznesené Institucí a současně neshledal, že by došlo k uplynutí subjektivní promlčecí doby.

6. K výroku rozhodnutí o námitkách

Finanční arbitr v řízení o námitkách proti Nálezu nezjistil, že by ve věci zaplacení částky odpovídající poplatkům účtovaným Institucí k tíži Navrhovatele v souvislosti s Pojistnou smlouvou rozhodl věcně nesprávně, když shledal Pojistnou smlouvu neplatnou v části ujednání o rizikovém pojistném a přiznal Navrhovateli právo na vydání bezdůvodného obohacení ve výši rizikového pojistného nepromlčeného v objektivní promlčecí době.

Na základě všech výše uvedených skutečností rozhodl finanční arbitr tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto rozhodnutí.

Poučení:

Rozhodnutí o námitkách je podle § 16 odst. 4 zákona o finančním arbitrovi konečné. Podle § 17 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi doručený nález, který již nelze napadnout námitkami, je v právní moci (*v případě, že bylo vydáno rozhodnutí o námitkách, nabývá nález právní moci dnem doručení rozhodnutí o námitkách – pozn. finančního arbitra*).

Podle § 244 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský soudní řád“), rozhodl-li správní orgán podle zvláštního zákona o sporu a nabylo-li rozhodnutí správního orgánu právní moci, může být tatáž věc projednána

na návrh v občanském soudním řízení. Podle § 247 odst. 1 občanského soudního řádu musí být žaloba podána ve lhůtě dvou měsíců od doručení rozhodnutí správního orgánu.

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr

Doručuje se
Navrhovatel – datová schránka zástupce ceif5ue
Instituce – datová schránka zástupce 3i5hkrq

